

การสอนปฏิบัติในคลินิกตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล Supervision in Clinical practice regarding Expectations of Nursing Students.

ประวีดา คำแดง พย.ม.* Praveda Kamdaeng, M.N.S*

Corresponding Authors: Email: jubjeab09@gmail.com

Received: 14 Aug 2020, Revised: 4 Feb 2020, Accepted: 31 Mar 2021

บทคัดย่อ

สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิตมนุษย์ กระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงต้องอาศัยความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติการพยาบาลจนเกิดทักษะทางวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้รับบริการสุขภาพ การฝึกปฏิบัติการพยาบาลแต่ละรายวิชานั้น นักศึกษาจะต้องปฏิบัติการพยาบาลตามกระบวนการเรียนการสอนของรายวิชาที่กำหนดให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อบรรลุตามการพัฒนาผลการเรียนรู้ทั้ง 6 ด้านของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาจะเป็นไปตามที่คาดหวังต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก นักศึกษาพยาบาล และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกต้องมีทั้งความรู้และความเข้าใจในสาระสำคัญของศาสตร์ทางวิชาชีพการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีวิธีการถ่ายทอดความรู้และทักษะการปฏิบัติในคลินิกด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และเหมาะสมกับขอบเขตความสามารถของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคน คอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา และนักศึกษาพยาบาลซึ่งคาดหวังให้การฝึกปฏิบัติของตนเองบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา นักศึกษาต้องมีความรู้ภาคทฤษฎี หมั่นฝึกฝนหัตถการต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการพยาบาลจนเกิดความชำนาญ รวมถึงการรักษาสุขภาพตนเอง เพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการฝึกปฏิบัติในคลินิกอีกด้วย นอกจากนี้แหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลควรมีบรรยากาศในเชิงบวกและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ควรทันสมัย เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอ โดยปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติในคลินิกให้เป็นไปตามความคาดหวัง

คำสำคัญ: การสอนปฏิบัติในคลินิก ความคาดหวัง นักศึกษาพยาบาล

* อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ

* Nursing instructor, McCormick Faculty of Nursing, Payap University

Abstract

Nursing science is a profession that requires direct action towards human life. The teaching and learning process requires both theoretical knowledge and nursing practice until developing professional skills to be safe for health service recipients. Training in nursing practice for each course, students are required to practice nursing in accordance with the instructional process of the specified courses in accordance with the professional standards framework to achieve the development of learning outcomes in all 6 areas of the bachelor's degree qualification standard framework and desirable graduate characteristics of the course. The student's learning outcomes will be as expected or not, requires related factors such as supervisor, nursing students, and learning support. The supervisor who teaches clinical practice must have both knowledge and understanding of the essence of professional science, nursing, and related science. There are methods of transferring knowledge and practice skills in the clinic with compassion, and suitable for the scope of competence of each nursing student, continued support and counselling including being a good role model for students. Moreover, nursing students who expect their own practice to achieve the defined learning outcomes for each course nursing students must have theoretical knowledge and always practice various procedures in the nursing laboratory until becoming proficient. Including maintaining their own health to be ready for practice in the clinic as well. In addition, the nursing practice resource should have a positive atmosphere and learning support should be up to date, conducive to adequate practice. All these factors are an important part of learner development in clinical practice to meet expectations.

Key words: Clinical Supervision, Expectations, Nursing Students

บทนำ

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะทางปัญญา มีทักษะทางการพยาบาล มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป หลักสูตรการเรียน

การสอนโดยทั่วไปจึงประกอบด้วยการเรียนรู้ด้าน ทฤษฎีและด้านการปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีมุ่งให้ ความรู้ด้านวิชาการร่วมไปกับการปลูกฝังทัศนคติ ที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล ส่วนด้านการปฏิบัติ เป็นการจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาได้นำความรู้ ภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่

ประชาชนในสถานการณ์จริง¹ ดังนั้นการฝึกประสบการณ์ภาคสนามบนหอผู้ป่วยซึ่งจะได้สัมผัสกับผู้ป่วยในสถานการณ์จริงในบทบาทและการปฏิบัติงานทางการพยาบาลภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกจึงเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องยิ่งขึ้นรวมถึงการเพิ่มพูนประสบการณ์และทักษะทางการพยาบาลให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

การขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงกับผู้ป่วย นอกจากนักศึกษาไม่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยมาก่อนแล้ว ยังไม่มั่นใจในความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับมา ไม่มีความชำนาญในทักษะต่าง ๆ เช่น การสื่อสารกับผู้ป่วย ญาติ หรือบุคลากรในทีมสุขภาพ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความเครียดและวิตกกังวลต่อการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลได้ ซึ่งการเกิดความเครียดบางครั้งก่อให้เกิดผลด้านดี เช่น เป็นแรงกระตุ้นให้การทำงานสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี แต่บางครั้งการเกิดความเครียดในระดับสูงและเป็นระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่องจะทำให้ความตั้งใจในการศึกษาลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำจนไม่สามารถเรียนต่อได้ หรือถ้าเรียนต่อจนสำเร็จการศึกษาได้อาจเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ไม่สมบูรณ์พร้อมในด้านจิตใจ ส่งผลต่อการให้บริการพยาบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ³ ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาจึงต้องมีการทบทวนการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญและจำเป็นก่อนขึ้นปฏิบัติการพยาบาลจริงในโรงพยาบาลเพื่อเพิ่มความมั่นใจ ตลอดจนไปถึงการสนับสนุนและการดูแลเอาใจใส่จากอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในขณะที่ขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้และทักษะการปฏิบัติในคลินิกด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และมอบหมายงานที่เหมาะสมกับขอบเขตความสามารถของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคน คอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษาระหว่างการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล

อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา¹⁵ นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศขณะฝึกปฏิบัติการพยาบาลยังมีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยเช่นกัน⁴ นักศึกษาจึงมีความคาดหวังที่จะได้รับการสอนปฏิบัติในคลินิกที่เป็นกัลยาณมิตร ใจเย็น คอยกระตุ้นให้นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาชีพ⁵ การให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องด้วยความเอื้ออาทร^{6,7} เพื่อให้การฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานบรรลุตามการพัฒนาผลการเรียนรู้ 6 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ

ลักษณะการสอนปฏิบัติในคลินิก

การศึกษาภาคปฏิบัติเป็นการประยุกต์เอาความรู้ด้านทฤษฎีผสมผสานบูรณาการความรู้ทักษะ และทัศนคติในการฝึกปฏิบัติจนเป็นศาสตร์และศิลป์ของการพยาบาลมาใช้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงที่ปฏิบัติต่อบุคคลที่มีภาวะสุขภาพปกติและเจ็บป่วยโดยมุ่งเน้นทั้งการป้องกัน การรักษา การส่งเสริม ตามปัจเจกบุคคลที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบริบท ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติจึงเป็นการฝึกปฏิบัติการพยาบาลเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในภาวะปกติและเจ็บป่วย โดยบูรณาการความรู้ หลักฐานเชิงประจักษ์ และนำกระบวนการพยาบาลมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมโดยคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งนักศึกษาจะได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วยภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก ซึ่งเป็นผู้เอื้ออำนวยการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน การสาธิต การสอนปฏิบัติในคลินิก รวมทั้งการประเมินผลผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นระยะ ๆ ตลอดการฝึกปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนแตกต่างกันออกไปในแต่ละสถาบันการศึกษา แต่จุดมุ่งหมายของการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลไม่ว่าจะเป็นสถาบันใด เป้าหมายของการสอนปฏิบัติในคลินิกก็เพื่อให้เป็นไปตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

เป้าหมายการสอนปฏิบัติในคลินิก

การจัดการเรียนการสอนปฏิบัติในคลินิก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษานำความรู้จากทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์รายวิชาที่กำหนดไว้โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ ของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ.2560 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ⁸ ทั้งนี้เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตพยาบาลมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน โดยแต่ละสถาบันการศึกษามีการจัดทำและพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงการมีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

การฝึกปฏิบัติการของนักศึกษาพยาบาลจึงคาดหวังให้ตนเองบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา ซึ่งการสำเร็จตามที่นักศึกษาคาดหวังไว้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการในขณะขึ้นฝึก

ปฏิบัติการพยาบาลบนสถานการณ์ต่าง ๆ ในแหล่งฝึกปฏิบัติ

ความคาดหวังของนักศึกษาในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล

ความคาดหวัง หมายถึง ความรู้สึก ความต้องการต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีการคาดคะเนหรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ซึ่งระดับความคาดหวังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของบุคคลต่อสิ่งนั้น⁹ และเมื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้รับการตอบสนองตามที่ตั้งความหวังหรือคาดหวังเอาไว้ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งดังกล่าว¹⁰ การศึกษาเป็นการเลื่อนฐานะทางสังคมอย่างหนึ่ง บุคคลในวัยเรียนจึงมุ่งหวังที่จะให้ตนได้รับความรู้และประสบการณ์สูงขึ้นจากผู้สอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้ จะเห็นได้จากผลการศึกษาของประวีดา คำแดง และกาญจนา ใจจ้อย (2562)¹¹ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังและความเป็นจริงต่อผลการเรียนรู้รายวิชา พบ. 280 ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังพบว่าความคาดหวังกับความเป็นจริงต่อผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วยนั้น นักศึกษาได้มีการเรียนรายวิชาทฤษฎีมาก่อน และฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานกับหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการจนเกิดความชำนาญ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนรายวิชา พบ. 280 ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ได้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนตั้งแต่มก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติ โดยการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม และการทบทวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ณ ศูนย์การเรียนรู้ทางการพยาบาลระหว่างการฝึกปฏิบัติมีการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลพื้นฐานก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติ (Pre-Post conference) ให้นักศึกษาทบทวนกิจกรรมการฝึกปฏิบัติในแต่ละวันทั้งในส่วนดีและ

ส่วนที่ต้องปรับปรุง และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลครั้งต่อไป ทำให้นักศึกษาได้ฝึกทบทวนและพัฒนาทักษะการพยาบาลพื้นฐานของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นไปตามผลการเรียนรู้ที่ตนเองได้คาดหวังไว้¹¹

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลในบางครั้งไม่เป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาจะเห็นได้จากผลการศึกษาของนิลอุบล แก้วอินทร์ และพรปวีณ์ หงษ์ประสิทธิ์⁶ เกี่ยวกับความคาดหวังและความเป็นจริงของนักศึกษาพยาบาลต่ออาจารย์พยาบาลในการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาลชั้นปีที่ 2 รุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครธวัชบุรี พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความคาดหวังต่ออาจารย์พยาบาลในการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นจริงที่นักศึกษาพยาบาลได้รับจากอาจารย์พยาบาลโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ความเป็นจริงเกี่ยวกับความสามารถการเรียนรู้ภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลไม่เป็นไปตามความคาดหวังเนื่องจากนักศึกษารู้สึกอัดอัดและประหม่าที่ต้องปฏิบัติงานต่อหน้าอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกและเจ้าหน้าที่จึงปฏิบัติได้ไม่คล่องแคล่ว และไม่มีเวลาศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม เนื่องจากเห็นเหนื่อยจากการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย⁶ เช่นเดียวกับการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นตามความคาดหวังกับความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงต่อการเรียนการสอนด้วยภาษาอังกฤษของนักศึกษาพยาบาลที่เห็นว่าควรมีการเตรียมพร้อมทั้งนักศึกษาและผู้สอนในการเรียนการสอน¹² รวมไปถึงการให้ข้อมูล คำชี้แนะจากอาจารย์และการให้นักศึกษาประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องในระหว่างฝึกปฏิบัติงานทำให้การรับรู้สมรรถนะตนเองของนักศึกษาใกล้เคียงกับสมรรถนะที่ปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองต่อไป¹³

การฝึกปฏิบัติงานในสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิด

ความตึงเครียด^{3,14} เพราะการฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาพยาบาลจะต้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงภายใต้ขอบเขตของรายวิชาในหลักสูตรที่ผู้เรียนมักจะวิตกกังวลและไม่มั่นใจว่าจะสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติงานได้³ นักศึกษาจึงคาดหวังจะได้รับการสอนปฏิบัติในคลินิกจากอาจารย์พยาบาลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 ประการ ได้แก่ เข้าใจธรรมชาติของนักศึกษาแต่ละคนให้กำลังใจคอยช่วยเหลือ เป็นกันเอง ปลุกฝังคุณค่าของพยาบาลให้โอกาสให้ได้พัฒนาตนเองด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล และมีสัมพันธภาพที่ดีกับพยาบาลในหอผู้ป่วย ทั้งนี้เพื่อเพิ่มทัศนคติที่ดีและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐาน¹⁵ อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกจึงควรมีวิธีการสอนที่เป็นกัลยาณมิตร^{5,6} มีความเอื้ออาทร⁷ ใจเย็น คอยกระตุ้นให้นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาชีพ⁵ รวมทั้งมีหลักการสอนปฏิบัติในคลินิกที่ดี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกปฏิบัติในคลินิก

การฝึกปฏิบัติการพยาบาลให้ได้ตามผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของรายวิชานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ดังนี้²

1. การปฏิบัติหัตถการ เช่น การขาดทักษะในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล การลืมขั้นตอนในการปฏิบัติการพยาบาล การพยาบาลที่ไม่ถูกต้องตามเทคนิค การตรวจร่างกายที่ไม่ถูกต้อง ความไม่มั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นต้น
2. สัมพันธภาพและการสื่อสาร เช่น พี่พยาบาลดูแลไม่กล้าพูดคุยกักถาม ผู้ป่วยหงุดหงิดก้าวร้าวไม่พูดคุยกด้วย ผู้ป่วยและญาติไม่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม ถามข้อมูลแล้วผู้ป่วยเกิดความสับสนใจร้อนให้ อ่านลายมือแพทย์และพี่พยาบาลไม่ออก ไม่คุ้นเคยและไม่เข้าใจคำศัพท์ทางการแพทย์ เป็นต้น
3. สิ่งแวดล้อมบนหอผู้ป่วย เช่น ไม่คุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมงานและสถานที่ไม่ถูกกับเพื่อนในกลุ่มที่ขึ้นฝึกปฏิบัติด้วยกัน การพบผู้ป่วยหนัก วิกฤตฉุกเฉิน⁴ เป็นต้น และการดำเนินชีวิตส่วนตัว เช่น

มีปัญหาเรื่องนอนไม่หลับ แผลงที่ ที่นอนอับ ฝุ่นมาก หอพักนากลัว บรรยาการสัวงเวง เป็นต้น

4. ขาดความรู้ เช่น ไม่มีความรู้เรื่องโรคผู้ป่วย และการพยาบาล เมื่อได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้ป่วย แล้วไม่ทราบว่ผู้ป่วยเป็นโรคอะไร ไม่ทราบว่จะดูแลผู้ป่วยอย่างไร ตอบคำถามที่พยาบาลผิต เป็นต้น

5. ลักษณะการสอนปฏิบัติในคลินิกของอาจารย์ เช่น อาจารย์สอนเสียงดัง ผู้ป่วยมอง การถูกจ้องมองจากอาจารย์เวลาปฏิบัติกรพยาบาล การคาดคั้นคำตอบจากอาจารย์ อาจารย์ตำหนิต่อหน้าเพื่อนเมื่อถามคำถาม อาจารย์ตำหนิเมื่อทำงานช้า เป็นต้น

6. การจัดการเรียนการสอน งานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การเขียนแผนการพยาบาลต้องใช้เวลามาก การประชุมปรึกษารื้อก่อน/หลังการฝึกปฏิบัติการพยาบาลต้องมีการเตรียมตัวมาก เรียนหนัก ไม่รู้เรื่องงานที่รับผิดชอบมาก การเขียนรายงานไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด ใช้เวลาในการปฏิบัติการพยาบาลนาน เป็นต้น

7. ปัญหาสุขภาพของนักศึกษา เช่น เหนื่อยมาก พักผ่อนไม่เพียงพอ ตื่นแต่เช้า เครียดมาก ง่วงนอน อ่อนเพลีย อ่อนล้า ปวดศีรษะไมเกรน สุขภาพไม่แข็งแรง เป็นต้น

การขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลนักศึกษาต้องเผชิญกับภาวะเครียดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้น เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชา อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการให้การช่วยเหลือและให้คำแนะนำระหว่างกรขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาล

หลักการสอนปฏิบัติในคลินิกที่ดี

อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาและประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติการในหอผู้ป่วย เป็นผู้ถ่ายทอดแนวคิดและประสบการณ์วิชาชีพโดยสอดแทรก

คุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ภาคทฤษฎีไปจนถึงภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย และยังเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพพยาบาลสำหรับนักศึกษาอีกด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปบทบาทของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกออกเป็น 3 ประการ ได้แก่

1. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ศึกษาพยาบาลให้เหมาะสมกับขอบเขตความสามารถของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปีและแต่ละหลักสูตรโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ ควรให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถพื้นฐานทักษะและความต้องการของนักศึกษา นอกจากนั้นควรเลือกประสบการณ์ที่ให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความก้าวหน้า หลากหลาย และตรงกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์และมีการเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่มุ่งหวังไว้

2. การสอนทางคลินิก ได้แก่ การสอนการปฏิบัติการพยาบาล การแนะนำทั้งความรู้ทักษะและทัศนคติที่เกี่ยวกับการให้การดูแลผู้ป่วย รวมทั้งความรู้อื่น ๆ ที่ช่วยพัฒนาความสามารถเชิงวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โดยมุ่งพัฒนาด้านทักษะพิสัยมากกว่าด้านพุทธิพิสัย มีกิจกรรมสำคัญที่อาจารย์ต้องปฏิบัติ ได้แก่ การปฐมสอนปฏิบัติในคลินิกนักศึกษา่อนการปฏิบัติงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียน จัดสิ่งแวดล้อมอุปกรณ์เครื่องใช้ในการพยาบาล ดำเนินการตามแผนการสอน ให้ข้อมูลแนะนำช่วยเหลือและดูแลนักศึกษาในการปฏิบัติงานคอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักศึกษาพยาบาลค้นหาปัญหาของผู้ป่วย ประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลจัดอภิปรายหรือประชุมกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาการพยาบาล และการแก้ไขปัญหของผู้ป่วย

การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการประเมินทั้งความรู้ ทักษะและทัศนคติร่วมกับบุคลากรในหอผู้ป่วย ซึ่งต้องยึดวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และควรใช้วิธีประเมินหลายวิธีประกอบกัน เช่น การสังเกต การสอบถาม การให้ทดลองทำ

การบันทึกพฤติกรรม การบันทึกสังคมมิติการตรวจสอบสิ่งที่ต้องการปฏิบัติ การทดสอบหลังปฏิบัติงาน และให้นักศึกษาเขียนประเมินตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ นอกจากนั้นยังให้ประเมินประสิทธิภาพการสอน รวมทั้งการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาพยาบาล ซึ่งการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลนั้นเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอนในคลินิก ดังนั้นควรแจ้งให้นักศึกษาทราบผลว่าการกระทำเช่นนั้นถูกหรือผิดอย่างไร เพราะเหตุใด ควรแก้ไขอย่างไร เพราะจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลทราบว่าตนเองมีความรู้ทักษะในระดับใด จะต้องเสริมหรือพัฒนาความรู้และทักษะอะไร เพื่อให้ตนเองได้มีความรู้ความสามารถสูงสุด เท่าที่ศักยภาพและปัญญาของแต่ละคนจะพัฒนาได้

จะเห็นได้ว่า บทบาทของอาจารย์พยาบาลผู้สอนปฏิบัติในคลินิกต้องมีหลักการสอนปฏิบัติที่ดีในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาพยาบาล ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาลให้เหมาะสมกับขอบเขตความสามารถ ให้ข้อมูล แนะนำช่วยเหลือและดูแลนักศึกษาในการปฏิบัติงาน คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ช่วยสร้างความเจริญงอกงาม ตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และแจ้งผลการประเมินรวมไปถึงข้อควรแก้ไขปรับปรุงเพื่อการพัฒนาทักษะการพยาบาลต่อไปในอนาคตนอกจากหลักการสอนปฏิบัติในคลินิกที่ดีดังกล่าวมาแล้ว นักศึกษาพยาบาล และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการปฏิบัติในคลินิกของนักศึกษาพยาบาล

การสอนปฏิบัติในคลินิกให้เป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล

อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก เป็นปัจจัยหนึ่งในการนำไปสู่การเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาในการเกิดทักษะวิชาชีพพยาบาล ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกต้องทุ่มเททั้งพลังกายและจิตใจ

เพื่อกระทำตนเป็นสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา แต่บางครั้งอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกอาจไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาจึงมีการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไข เพื่อให้การสอนปฏิบัติในคลินิกเป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาล สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1.1 ควรจัดทำคู่มือการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลที่ชัดเจนเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และมีเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักสูตรการฝึกภาคปฏิบัติ¹¹

1.2 จัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมด้านความรู้และทบทวนทักษะการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานให้กับนักศึกษา ก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานหอผู้ป่วย เพื่อกระตุ้นและทบทวนการปฏิบัติทักษะทางการพยาบาลของนักศึกษา^{11,16} เพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาล¹⁷ และยังเป็นการช่วยลดความเครียดให้กับนักศึกษาพยาบาลได้โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญและจำเป็นก่อนขึ้นปฏิบัติการพยาบาลจริงในโรงพยาบาล¹⁸ เนื่องจากการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกสามารถช่วยให้นักศึกษามีความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเพิ่มขึ้นก่อนปฏิบัติการพยาบาล¹⁹ ดังนั้นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยและมีความเสมือนจริงจึงมีส่วนช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้และคิดวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้²⁰

1.3 อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกควรสาธิตการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนและไม่เคยเรียนมาก่อนการปฏิบัติงานจริงให้กับนักศึกษาได้ดูอีกครั้ง โดยเฉพาะทักษะทางการพยาบาลที่ไม่เคยเรียนหรือไม่เคยทำมาก่อนส่งผลให้นักศึกษาประหม่าและเกิดความกังวล ไม่มั่นใจในความรู้ที่เคยเรียนมา²¹

1.4 มีการมอบหมายให้นักศึกษารับผิดชอบกรณีศึกษาของแต่ละคน โดยให้นักศึกษามีอิสระในการเลือกกรณีศึกษา ซึ่งอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติใน

คลินิกเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก เพื่อลดความกังวลในการซักประวัติ รวบรวมข้อมูลผู้ป่วย โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหา เช่น อ่านตัวหนังสือของแพทย์ไม่ออก ผู้ป่วยและญาติไม่ให้ความร่วมมือให้การให้ข้อมูลหรือให้การพยาบาล เป็นต้น²¹

1.5 อาจารย์ผู้สอนควรร่วมกันพิจารณาการจัดและกำหนดประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับนักศึกษา เนื่องจากเวลาค่อนข้างจำกัด โดยให้นักศึกษาสามารถทำการพยาบาลบางอย่างที่จำเป็นสำหรับการพยาบาลพื้นฐานได้ครอบคลุมและทั่วถึง โดยไม่จำเป็นต้องผ่านทุกหออผู้ป่วย พร้อมการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอทั้งในด้านทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ ความรู้ทำให้นักศึกษาเรียน คิดเป็น ทำเป็น และมีการแจ้งหัวข้อเรื่องที่จะสอนให้นักศึกษาพยาบาลทราบล่วงหน้า เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน พร้อมทั้งมีการแจ้งผลการปฏิบัติการพยาบาลให้นักศึกษาพยาบาลทราบเป็นรายบุคคลเพื่อให้เกิดการยอมรับและแก้ไขข้อบกพร่องต่อไปเมื่อนักศึกษาพยาบาลมีผลการปฏิบัติงานต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานจะช่วยลดความวิตกกังวลแก่นักศึกษา⁶

2. ด้านอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก

2.1 สัดส่วนของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกกับนักศึกษาพยาบาลควรเหมาะสมต่อการดูแลนักศึกษาในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล เพื่อให้การดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและไม่เกิดข้อผิดพลาดในระหว่างการฝึกปฏิบัติการพยาบาล จึงควรมีการเพิ่มสัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาพยาบาลตามเกณฑ์มาตรฐานของสภาการพยาบาล⁷

2.2 กิจกรรมการสอนปฏิบัติในคลินิกของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกแตกต่างกันทำให้การรับรู้ของนักศึกษาในการถูกประเมินผลการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การสอนปฏิบัติในคลินิกของอาจารย์แต่ละท่านควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์การประเมินผลของรายวิชา การมอบหมายงานในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลควรแจ้งสิ่งที่นักศึกษาจะต้องได้และบรรลุวัตถุประสงค์การ

เรียนรู้ในคู่มือฝึกปฏิบัติงาน อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกต้องมีการประชุมร่วมกัน เพื่อตกลงกันและกำหนดงานที่จะต้องมอบหมายให้นักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติ²¹

2.3 บุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก ในการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ อาจารย์พยาบาลควรมีการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลได้ตระหนักถึงพฤติกรรม การสอนในภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยที่นักศึกษาพยาบาล ได้รับรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบุคคลอื่น ได้ดีและมีเจตคติต่อวิชาชีพที่ดียิ่งขึ้นไป ในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบางครั้งนักศึกษามีความกลัวว่าจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา กลัวว่าผู้ป่วย ญาติ หรือบุคลากรอื่น ๆ ในทีมสุขภาพ จะไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล นักศึกษาจึงต้องการผู้คอยให้การช่วยเหลือชี้แนะ และสนับสนุนในการฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาล จากอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก อาจารย์ที่เลี้ยง และพยาบาลประจำการ โดยนักศึกษาต้องการ ผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดี^{18,22} มีความยิ้มแย้มแจ่มใส มีความยืดหยุ่นในกระบวนการสอนปฏิบัติในคลินิก²³ เพื่อให้เกิดการกล้าแสดงออกทางด้าน ความคิดและการปฏิบัติงาน¹⁹ โดยการสอนปฏิบัติในคลินิกด้วยความเข้มงวดผสมผสานกับความยืดหยุ่นในกระบวนการสอนปฏิบัติในคลินิกของอาจารย์พยาบาลเพื่อเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจะช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล²⁴ ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับการศึกษาของโฮลสท์และคณะที่พบว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ป่วย นักศึกษา และอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกจะช่วยลดความวิตกกังวล ความเครียดของนักศึกษา ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้การฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย²² นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องการให้อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิก อาจารย์พี่เลี้ยง พยาบาลประจำการ มีความยุติธรรมในการประเมินผลการ

ฝึกปฏิบัติงาน โดยในการประเมินผลต้องไม่เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา กับพยาบาลประจำการ และไม่ประเมินโดยใช้ความรู้สึกส่วนบุคคลซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮลมิเนน และคณะ²⁵ ที่พบว่า อาจารย์พี่เลี้ยง พยาบาลประจำการ มีความไม่เข้าใจในการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษานักศึกษาพยาบาล และยังพบว่า มีอาจารย์พี่เลี้ยง พยาบาลประจำการ บางท่านให้คะแนนสูงกว่าการปฏิบัติจริง ดังนั้น อาจารย์พี่เลี้ยงต้องการได้รับการอบรมความรู้ด้านการสอนก่อนที่จะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้เป็นอาจารย์พี่เลี้ยงของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ทำหน้าที่ได้ดีและเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

3. ด้านนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลควรมีการเผชิญความเครียดแบบการมุ่งแก้ปัญหา ร่วมกับการลดอารมณ์ตึงเครียด โดยการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ โดยการสร้างเสริมสุขภาพกายใจแก่นักศึกษา การออกกำลังกายเพิ่มสมรรถนะร่างกายให้แข็งแรงพักผ่อนให้เพียงพอ รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และครบห้าหมู่ การตรวจร่างกายนักศึกษาประจำปี และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของจิตใจ¹⁸

4. ด้านแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลและแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้

4.1 ควรมีการประสานงานกับแหล่งฝึกล่วงหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมและปัจจัยเกื้อหนุนในการฝึกปฏิบัติการให้เหมาะสม²⁶

4.2 สร้างบรรยากาศเชิงบวกในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติ จะช่วยส่งเสริมทักษะการฝึกปฏิบัติ และพัฒนาการด้านการเรียนการสอน ทำให้นักศึกษาให้การพยาบาลได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นส่วนตัวในการประชุมปรึกษาหารือทางการพยาบาล^{27,28}

4.3 อุปกรณ์เครื่องใช้ทางการแพทย์ที่ซับซ้อน และทันสมัย เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเครียดในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

ดังนั้นอาจารย์ผู้ประสานรายวิชา จึงควรมีการจัดเตรียมความพร้อมฝึกการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์ในผู้ป่วยวิกฤต อาจทำในห้องฝึกปฏิบัติการหรือขอความร่วมมือจากแหล่งฝึกไปดูงานและฝึกการใช้เครื่องมือ ก่อนเพื่อให้เกิดทักษะ ความมั่นใจและความคุ้นชินในการใช้งาน⁴

4.4 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ พัฒนาความรู้และทักษะทางการพยาบาลตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ²⁶ และการจัดทรัพยากรที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการปฏิบัติในคลินิกโดยการจัดให้มีตำราที่ทันสมัยและเพียงพอในห้องสมุด การให้บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว การจัดเตรียมห้องปฏิบัติการที่เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติอย่างเพียงพอและพร้อมในการฝึกทักษะตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง^{18,26}

สรุป

พยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องกระทำต่อชีวิตจึงต้องอาศัยความรู้และทักษะทางวิชาชีพ การเรียนการสอนนอกจากจะมีความรู้ทางด้านทฤษฎีแล้วการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์จริงก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลจะต้องฝึกปฏิบัติการพยาบาลภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาจนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งการจะบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่นักศึกษาพยาบาลคาดหวังว่าจะได้รับการสอนปฏิบัติในคลินิกด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส เข้าใจ เห็นใจ ให้ความรู้ให้การดูแลแบบเอื้ออาทร และมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักศึกษา เพื่อทำให้นักศึกษาลดความวิตกกังวล ความเครียด นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ดี และฝึกปฏิบัติทักษะได้อย่างมั่นใจมากขึ้น อันจะส่งผลต่อทัศนคติที่ดีของการเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต นอกจากปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนปฏิบัติในคลินิกแล้ว

ผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชาจะเป็นไปตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลได้ นักศึกษาพยาบาลควรมีการเผชิญความเครียดแบบการมุ่งแก้ปัญหาพร้อมกับการลดอารมณ์ตึงเครียดโดยการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ และที่สำคัญแหล่งฝึกปฏิบัติการพยาบาลควรมีบรรยากาศในเชิงบวกและแหล่ง

สนับสนุนการเรียนรู้ในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ควบคู่กับความทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมนักศึกษาให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ของการฝึกปฏิบัติในคลินิกที่เป็นไปตามความคาดหวังได้

เอกสารอ้างอิง

1. สมคิด รักษาสัตย์. การจัดการเรียนการสอนในคลินิก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
2. มณฑา ลิ้มทองกุล และสุภาพ อารีเอื้อ. แหล่งความเครียด วิธีการเผชิญความเครียด และผลลัพธ์การเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกภาคปฏิบัติครั้งแรก. รามาธิบดีพยาบาลสาร 2552;15(2): 192-205.
3. มาลีวัล เลิศสาครศิริ. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสิ่งแวดล้อมกับความเครียดและการจัดการความเครียดขณะฝึกปฏิบัติงานห้องคลอดของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. วารสารพยาบาลกองทัพบก 2557; 22(1):7-16.
4. ธนพล บรรดาศักดิ์ กนกอร ขาวเวียง นฤมล จันทระเกษม สมหวัง ไรจนะ และกนกพร เทียนคำศรี. ปัจจัยที่มีผลต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลระหว่างฝึกปฏิบัติงานหอผู้ป่วยหนัก. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า 2560; 34(1):6-16.
5. รวมพร มินานนท์ จินตนา พรสัมฤทธิ์โชค จิราพัชร ปัญญาดี อัญพัชญ์ วิวัฒน์กมลชัย และชญาณิศา เขมทัสน์. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในกระบวนวิชาหลักการและเทคนิคการพยาบาลภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่. พยาบาลสาร 2556; 40(4):126-138.
6. นิลอุบล แก้วอินทร์ และพรวิมล หงษ์ประสิทธิ์. ความคาดหวังของนักเรียนพยาบาลต่ออาจารย์พยาบาลในการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติ วิชาปฏิบัติหลักการและเทคนิคการพยาบาล ชั้นปีที่ 2 รุ่น 18 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี; 2553.
7. ศศิกาญจน์ สุกุลปัญญวัฒน์. พฤติกรรมการดูแลแบบเอื้ออาทรของอาจารย์พยาบาลที่สอนรายวิชาภาคปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ตามการรับรู้ของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาสถาบันการศึกษาเอกชน. วารสารเกื้อการุณย์ 2557; 21:108-23.
8. สัจจา โสภา. ความคาดหวังและความพึงพอใจนักเรียนต่อการบริการ ที่ศูนย์เตรียมความพร้อมภาษา อังกฤษและคณิตศาสตร์. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2556.
9. Mackay P. Which Remuneration and Rewards System will Work Best for Us; Performance Based or Skill Based?: The management Development Centre Wellington; 2004.
10. ประวีดา คำแดง และกาญจนา ใจจ้อย. ความคาดหวังและความเป็นจริงต่อผลการเรียนรู้รายวิชา พบ.282 ปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ สาขาภาคเหนือ 2562; 25(1): 36-48.

11. วิไล ตั้งปณิธานดี จันทรา แก้วภักดี สุขพอง วงศ์สถาพรพัฒน์ และนพวรรณ เปียชี. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นตามความคาดหวังกับความคิดเห็นตามสภาพที่เป็นจริงต่อการเรียนการสอนด้วยภาษาอังกฤษของนักศึกษาพยาบาล. รามาธิบดีพยาบาลสาร 2556;19(3):417-27.
12. ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล และปราณี ป้องเรือ. สมรรถนะการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนคลินิกสู่ศตวรรษ: ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินของนักศึกษาและการประเมินของอาจารย์. รามาธิบดีพยาบาลสาร 2557; 20(2):259-70.
13. จันทิมา ช่วยชุม อรุณรัตน์ โยธินวัฒน์บำรุง ยุพิน หมั่นทิพย์ นันทน์ภัส สารมาศ และมนันญา จิตตรัตน์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตระหว่างการฝึกปฏิบัติงานทางคลินิกในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ 1. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ 2563;7(5):293-308.
14. วิลาวรรณ คริสต์รักษา, พิมพ์พนิต ภาศรี, สรณ สุวรรณเรืองศรี และเพ็ญพิชชา ถิ่นแก้ว. คุณลักษณะของอาจารย์พยาบาลที่พึงประสงค์ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานตามความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ 2563;40(3): 139-48.
15. สุภมาส ตามบุญ และอรุณี ไชยฤทธิ์. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ 2560;9(2):54-69.
16. ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง วิรดา อรรถเมธากุล และดวงแข พัทธกษสิน. ผลการเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วยอย่างมีแบบแผนสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2561; 20(3):147-63.
17. วรณวดี เนียมสกุล. รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อลดความเครียดแก่นักศึกษาพยาบาลในการทำคลอดครั้งแรก. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 2561; 10(2): 184-93.
18. ศรีสกุล ฉะยแหลม วรรณิกา อำพนธ์ ปรีดววรรณ บุญมาก และปัทมา บุญช่วยเหลือ. ผลของการเตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก ต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยวิกฤตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี 2558;26(2):44-51.
19. วโรตม เสมอเชื้อ กวินวรา นาวันประเสริฐ นัยนา เมธา และณญา สรวีสูตร. การเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้หุ่นจำลองเสมือนจริงสมรรถนะสูง. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ สาขาภาคเหนือ 2563;26(1):1-12.
20. สารีกา แซ่ฮั่ง ปณตพร ชนะกุล และวัชรีย์ พรรักษาดี. บทบาทอาจารย์สอนภาคปฏิบัติที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามการรับรู้ของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์เทเรซา อินติ. การพยาบาลและการศึกษา 2552;2(1):20-28.
21. Holst H, Ozolins L-L, Brunt D, Hörberg U. The learning space-interpersonal interactions between nursing students, patients, and supervisors at developing and learning care units. International Journal of Qualitative Studies on Health & Well-Being [Internet]. 2017 Jun [cited 2020 Aug 11];12(1) Available from: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rzh&AN=127011343&site=ehost-live>

22. Stacey G, Aubeeluck A, Cook G, Dutta S. A case study exploring the experience of resilience-based clinical supervision and its influence on care towards self and others among student nurses. *International Practice Development Journal* [Internet]. 2017 Nov [cited 2020 Aug 11];7(2):1–16. Available from: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rzh&AN=133857263&site=ehost-live>
23. Lopes Monteiro Da Cunha CMDs, Morais De Carvalho Macedo AP, Fernandes Ferreira Vieira IFG. Nursing students' perceptions of training processes in clinical supervision contexts. *Revista de Enfermagem Referência* [Internet]. 2017 Jan [cited 2020 Aug 11]; 4(12):65–73. Available from: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rzh&AN=122120463&site=ehost-live>
24. Helminen, K., Coco, K., Johnson, M., Turunen, H., & Tossavainen, K. Summative assessment of clinical practice of student nurses: A review of the literature. *International journal of nurses studies* [Internet]. 2016 [cited 2020 Aug 11]; 53: 308-319. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0020748915002990>
25. สุกิจ ทองพิลา. ความพึงพอใจของนิสิตพยาบาล ประชาชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลครอบครัวและชุมชน 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์* 2556; 33(3): 51-66.
26. สุภมาส ตามบุญ และอรุณี ไชยฤทธิ์. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์* 2560;9(2):54-69.
27. มณฑาทิพย์ ลี้มทองกุล และประนอม ภูศรีทอง. ความต้องการของนักศึกษาขณะฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยตรวจผู้ป่วยนอก. *รามาริบัติพยาบาลสาร* 2549;12(1):1-8.